

Силвија
Федеричи

**Репродукција,
глобализација и
новата војна против
жените¹**

Silvia
Federici

**Reproduction,
Globalization and
the New War Against
Women¹**

Биографска белешка

Силвија Федеричи е италијанско-американска активистка и авторка на многу дела, вклучително и на *Caliban and the Witch* и *Revolution at Point Zero: Housework, Reproduction, and Feminist Struggle*. Таа била ко-основачка на Меѓународниот феминистички колектив (*International Feminist Collective*), организаторка со Кампањата Плати за домашна работа (*Wages for Housework Campaign*) и била вклучена во колективот *Полноќни белешки* (*Midnight Notes Collective*).

Ќе почнам со претставување на концептите што ќе ги користам во оваа презентација/текст: репродукција, глобализација и војната против жените. Темата е широка, особено ако заземеме глобална перспектива. Ќе ви ја претставам многу шематски.

Концептот на репродукција има долга историја. Репродукцијата првпат била спомената во 18 век во контекст на природните науки. Набргу мигрирала во општествените науки. Ја користеле во 18 век физиократите, првите економисти на капита-

¹ Транскрипција на предавање одржано на 24 јуни 2016 во Охрид, на Летната школа по политика и критика 2015, организирана од Институтот за општествени и хуманистички науки, Скопје и поддржана од Фондацијата „Роза Луксембург.“

Bionote

Silvia Federici is an Italian-American activist and the author of many works, including *Caliban and the Witch* and *Revolution at Point Zero: Housework, Reproduction, and Feminist Struggle*. She was co-founder of the *International Feminist Collective*, an organizer with the *Wages for Housework Campaign*, and was involved with the *Midnight Notes Collective*.

I will begin by speaking about the concepts I am using in this presentation/text: reproduction, globalization, and the war against women. The topic is very vast, particularly if we take a global perspective. So I will be very schematic.

The concept of reproduction has a long history. Reproduction was first used in the 18th century in the context of the natural sciences. Soon it migrated into the social sciences. It was used in the 18th century, by the Physiocrats, the first economists of capitalist society. They used the concept of ‘reproduction’ to define the mechanisms by which society perpetuates itself. Marx used the concept in his work also in this sense. He spoke

¹ Transcript of a lecture held on June 24th 2016, in Ohrid, on the Summers School for Politics and Critique, organized by the Institute of Social Sciences and Humanities – Skopje and with the support from the Rosa Luxemburg Foundation.

листичкото општество. Тие го користеле концептот „репродукција“ за да ги дефинираат механизмите што ги користи општеството за да се одржува. Маркс го користел концептот во своето дело со истото значење. Зборувал за репродукција на капиталистичкиот систем, упатувајќи на механизми со кои капитализмот се репродуцира себеси. Разликата била што Маркс го користел концептот „едноставна репродукција“ за да ја дефинира репродукцијата на работната сила. Ќе се вратам подоцна на тој концепт.

Репродукцијата станала политички концепт со феминистичкото движење од `70 -тите, кога феминистките почнале да ги анализираат корените на женското угнетување и специфичните форми на експлоатација кои ги трпат жените во капиталистичкото општество. Репродукцијата, во овој контекст, ги дефинираше активностите со кои се репродуцира нашиот живот: работењето во домаќинството, размножувањето, сексуалната работа, како и семејството и општествените односи што ги одржуваат. Во меѓувреме откривме дека во капиталистичките општества активностите на репродуцирањето ги присвојува капитализмот. Тие се канализираат во репродуцирањето работната сила. И покрај тоа што тие ја репродуцираат работната сила, не се признаваат како труд и не се добива надомест за нив.

Во `70-тите бев дел од организација која имаше кампања за „плати за работењето во домаќинство.“ Рековме дека Маркс немал право и дека за основоположниците на социјализмот погрешно се мислело дека го ставиле произведувањето на стока во центарот на капиталистичкото организирање на работата. Реално, без репродуцирањето на моќта, луѓето ќе можат да не работат ништо друго. Ако нема работници, ако нема луѓе што може да се појавуваат секој ден на вратите на фабриките и на канцелариите, не може да продолжат активностите. Поаѓајќи од оваа

of reproduction of the capitalist system referring to the mechanisms by which capitalism reproduces itself. Marx instead used the concept ‘simple reproduction’ to define the reproduction of the work force. I’ll come back to that concept later on.

Reproduction became a political concept with the feminist movement of the 70’s, as feminists began to analyse the roots of women’s oppression and the specific forms of exploitation to which women are subjected in capitalist society. Reproduction, in this context, defined the activities by which our life is reproduced: domestic work, procreation, sex work, as well as the family and social relations that sustain them. In the process we discovered that in capitalist societies the activities of reproduction are appropriated by capitalism. They are channeled towards the reproduction of the work force. However, despite the fact that they reproduce the work-force, they are not recognized as labor and are not remunerated.

In the 1970’s I was part of an organization that campaigned for “wages for housework.” We said that Marx was wrong and the founding fathers of socialism were mistaken for putting the production of commodities in the center of the capitalist organization of work. In reality, without the reproduction of labor-power, people’s capacity to work, no other kind of work can take place. If you don’t have workers, if you don’t have people capable of showing up every day at the doors of the factories and offices, no activities can proceed. Starting from this premise, we analyzed the use of the wage and the wage relation, showing that they serve to hide the importance of domestic work. They serve to naturalize this work, to make it appear as a personal service. And, in this way to make it invisible as a form of exploitation. The wage has been used also to create a labor hierarchy. This begins in the family as the center of the reproduction of labor power. The husband, the wage

премиса, го анализираваме користењето на платата и односот на наемната работа, и откривме дека наемната работа служи за да се скрие значењето на работата во домаќинството, за неутрализирање на оваа работа, да се направи да изгледа како лична услуга и на тој начин да се скрие како форма на експлоатација. Платата се користела и за креирање трудова хиерархија. Тоа почнува во семејството како центар на репродуцирање на работничката моќ. Сопругот, работникот кој добива плата станува надзорник на неплатената репродукциска работа на сопругата. Сфативме дека преку платата, капиталистичката класа и државата на сопругот му делегирале моќ да го контролира трудот што жената го вложува во домаќинството, да ја казнува ако не работи во согласност со општествените очекувања. Така, домашното насилство станува интегрален дел од репродуктивната работа. Насилството е класичната казна за лицата без плата. Што може друго да користите против некого кој е неплатен за работата што ја врши според тоа што им треба на државата и на капиталот?

Вака е организирана репродукцијата што доминирала во социјалистичкото општество до `70-тите. Но со реструктурирањето на светската економија, што започнало во доцните `70-ти, репродуктивната работа исто така била меѓународно реструктурирана. Важно е да се согледа дека не бил реструктуриран само производниот процес на глобално ниво.

Разгледувањето на глобализација од аспект на репродукцијата беше важно затоа што откри дека глобализацијата е политички процес, но и економски, и дека има многу структурни карактеристики на она што Маркс би го дефинирал како „оригинална акумулација.“ Како оригиналниот процес на акумулација, глобализацијата беше и е наменета да ја врати контролата на владејачката класа врз работниот процес која била загрозувана со борбите во

worker has become the supervisor of his wife's unpaid reproductive work. We realized that through the wage the capitalist class and the state have delegated to the man the power to control women's domestic labor, and to punish them if they do not perform it according to the social expectations. In this way, domestic violence has become an integral part of reproductive work. Violence is the classic punishment for the wageless. What else can you use to make somebody who is unpaid for the work she does perform according to what the state and capital need?

This has been the organization of reproduction that has prevailed in capitalist society until the 1970's. But with the restructuring of world economy that began by the late 70's, reproductive work was restructured internationally as well. It is important to recognize that it was not only the production process that was re-structured on a global level.

Looking at globalization from the point of view of reproduction was important since it showed that globalization is a political process, and an economic one. It has many structural characteristics that Marx defined as 'original accumulation.' Like the original process of accumulation, globalization was and is intended to restore the ruling class' command over the work process that had been put into crisis by the struggles of the '60s and '70s. In the 1960's and early '70's, a whole wave of anti-colonial, anti-apartheid struggles, factory struggles, student and feminist struggles, shook the foundations of the capitalist political economy, and undermined the hierarchies and divisions that capitalism has constructed within the proletariat on an international basis.

Globalization was and still is a response to this crisis. Capital had to restructure the world economy to restore its capacity for accumulation. The means that were used were the classic means of capitalist power

`60-тите и `70-тите. Во `60-тите и раните `70-ти, цел бран антиколонијални, анти-апардхејдски борби, фабрички борби, студентски и женски борби, се здружиле за да ги затресат основите на капиталистичката политичка економија, и, особено, да ги поткопаат хиерархиите и поделбите што ги изградил капитализмот во рамките на пролетеријатот на меѓународно ниво.

Глобализацијата беше и е одговор на таа криза. Капиталот морал да ја реструктурира светската економија за да го поврати својот акумулациски капацитет. Средствата што биле користени биле класични средства на капиталистичката моќ уште од самиот почеток: одвојување на производителите од средствата за производство, и, би додала, понатамошно обезвреднување на репродуктивната работа. Ќе ги разгледам последиците, особено за жените, од новите форми на репродукција и некои од борбите што се случуваат денеска како одговор на нивниот развој.

Една од поголемите компоненти, најголемите алатки за реструктурирање на светската економија беше програмата за повторно структурно приспособување што им ја наметна Светската банка и Меѓународниот монетарен фонд на многу земји од таканаречениот Трет свет, скриена зад името „должничка криза“ и „економска обнова.“ Во суштина, ова беше процес на реколонизација на сите региони во светот - Африка, Латинска Америка, делови од Азија. Структурното приспособување беше програма за реколонизација затоа што уништи локални економии, принудувајќи влади да ги отвораат вратите за странските инвестиции и отстранувајќи ги сите заштитни прописи; исто така, ги преориентира и „приспособените“ економии кон извоз на сирови материјали, и, давајќи им зелено светло на фирмите за експлоатација на природни ресурси (рударски и нафтени компании), пре-

since its beginning: the separation of the producers from the means of production and, I would add, the further devaluation of reproductive work. I will look at consequences particularly for women of both the new forms of reproduction and some of the struggles that are taking place today in response to their development.

One of the main tools of the restructuring of the world economy has been the structural adjustment program that the World Bank and the International Monetary Fund (IMF) have imposed on many countries of the so-called Third World, in the name of the ‘debt crisis’ and ‘economic recovery.’ In reality, this has been a process of recolonization of entire regions of the world: Africa, Latin American parts of Asia. Structural adjustment has been a recolonization program because it has wrecked local economies, forcing governments to open the doors to foreign investments and removing all protectionist regulations; it has also re-oriented the ‘adjusted’ economies towards the export of raw materials and by giving the green light to extractivist companies (mining, petroleum companies) it has caused different forms of dispossession, the privatization and commercialization of land, major change in the property relations and the destruction of many communal land regimes. All these processes have expelled millions of people from their lands. Even prior to the recent refugee crisis, all through the 80’s and the 90’s, the policies of the World Bank and the IMF and the politics of extractivism, have led to a massive expulsion of people from their lands and a constant flow of migrants. Today across the world, but especially in countries rich with mineral wealth, the mining companies dominate the field as the main force of production. This means that lands and waters are contaminated, rivers are turned into toxic dumps. Add to this the precarization of work and the dismantling of the welfare state, which has reduced or eliminated the social services that had been introduced in many countries after independence.

дизвика разни форми на одземање, приватизација и комерцијализација на земјата, големи промени во сопственичките односи и уништување на многу комунални режими. Сите овие процеси избркале милиони луѓе од нивните земји. Уште пред сегашната бегалска криза, во текот на `80-тите и `90-тите, политиката на Светската банка и на Меѓународниот монетарен фонд и политиката на експлоатација на природните ресурси, доведоа до масовно истерување на луѓето од нивните земји и постојан бран на мигранти. Денес, во светот, но особено во земјите богати со минерали, рударските фирми доминираат како основна сила на производство, што значи дека земјите и водите се трујат, реките се претвораат во отровни депонии. Додајте ја кон ова и прекаризацијата на работата и распаѓањето на социјалната држава, што ги намали или елиминираше социјалните служби што биле воведени во многу земји по независноста.

Последиците од реструктурирањето што ги опишав биле особено разорни за жените. Тоа не е случајно затоа што глобализацијата е напад на репродукцијата на работната сила. Направена е за да ги уништи најосновните потреби што ги имале луѓето за својата репродукција. Било неизбежно да бидат особено заземнати жените бидејќи тие се главниот субјект во репродуктивната работа. Каде и да погледнеме, во секој регион и во секоја работна сфера, гледаме дека тоа влијаело особено врз жените во однос на нивниот пристап до ресурси, нивоата на експлоатација и општествената моќ. Го нагласувам ова за да ѝ се спротивставам на идејата промовирана од Обединетите нации, и прифатена од многу феминисти/феминистки, дека „глобализацијата“ била добра за жените, бидејќи многу од нив станале дел од платената работна сила.

Капиталистичката класа и државните политичари во Обединетите нации многу рано го согледале

The consequences of this restructuring have been especially devastating for women. This is not an accident, because globalization has been an attack on the reproduction of the work force. It has been finalized to destroy the most basic means that people have had for their reproduction. It was inevitable then that women in particular would be affected as they are the primary subject of reproduction work. Wherever we turn our eyes, in every region and in every sphere of work, we can see that women have been particularly affected in terms of their access to resources, levels of exploitation and social power. I stress this to counter the idea promoted by the United Nations, and accepted by many feminists, that ‘globalization’ has been good for women, as many have entered the waged work-force.

The capitalist class and the state politicians in the United Nations very early realized the significance of the feminist movement. The feminist movement was a broad, autonomous movement that expressed women’s refusal of unpaid labor, of economic dependence on men, and confinement to domestic work. The United Nations quickly saw the subversive implication of this struggle. This is why already in 1975, it entered the field of feminist politics with the first of the global conferences for women held in Mexico City. I think there is a very interesting parallel here between the intervention of the United Nations in the feminist field and the intervention of the UN a few years earlier in anti-colonial politics. Namely, when the UN realized that the anti-colonial struggle could not be defeated, they placed themselves at the head of it. They appointed themselves as the ‘decolonizers’ to make sure that this process would happen in terms not hostile to the interest of international capital. Something very similar has happened with the feminist movement. The United Nations came into the sphere of feminist politics to ensure that the women’s demands for autonomy, economic independence and the end of social and

значењето на феминистичкото движење. Феминистичкото движење првично било раширено, автономно движење на жените. Изразуvalo одбивање на неплатен труд, на економската зависност од мажите, на ограничувањето на работење во домаќинството. Обединетите нации набргу ги согледале субверзивните импликации на оваа борба. Затоа уште во 1975 година навлегле во сферата на феминистичката политика со првата глобална конференција за жени одржана во Мексико Сити. Сметам дека има многу интересна паралела тука меѓу интервенцијата на Обединетите нации во феминистичката сфера и интервенцијата на ОН во антиколонијалната политика неколку години претходно. Имено, кога ОН сфатиле дека антиколонијалната борба не може да биде поразена, се ставиле на нејзиното чело. Се назначиле за „деколонизатори“ за да се уверат дека овој процес ќе се случува во услови што не се негативни за интересот на меѓународниот капитал. Нешто многу слично се случило и со феминистичкото движење. Обединетите нации навлегле во сферата на феминистичката политика за да осигурат дека женските барања на автономија, економска независност и крајот на општествената и економската подреденост во однос на мажите би се искористиле за повторно покревање на капиталистичката работна машина. Женскиот труд бил еден од главните двигатели за повторно придвижување на глобалната економија. Сметам дека било трагично што феминистичкото движење не можело да смисли стратегии за блокирање на овој проект, особено во смисла на политичкиот контекст на времето. Тоа бил политички контекст во кој многу работници, особено фабрички работници, одбивале дисциплинирање на индустриската работа, каде што капиталот почнувал да ги растура традиционалните работни места и да го децентрализира производството, кога платената работа ги губела своите придобивки, кога се намалувале

economic subordination to men would be actually used to re-launch the capitalist work-machine. Women's labor has been one of the main engines of the re-launching of the world's economy. I think it was a tragic mistake that the feminist movement was not able to devise strategies to block this project, particularly in view of the political context of the time. This was a political context in which many workers, especially factory workers were refusing the regimentation of industrial work, when capital was beginning to dismantle the traditional work places and decentralize production, when waged work was losing its benefits, when wages were being cut, and unions were only able to offer give backs. This is the context in which the United Nations in the name of women's emancipation took on the task to fully integrate women into the new globalized world economy.

Despite the rhetoric of the United Nations, globalization has been an attack on women and a step towards the further devaluation of reproductive work. Today women are the first victims of the process of displacement that is taking place in large areas of the world. Displacement by petrol companies, mining company that with the complicity of local governments and local chiefs destroy the communitarian regimes prevalent in many regions of the world, and expel people in order to be able to steal their resources. I've been recently at a feminist conference on femicide in Colombia, in an area that has seen massive displacements of people. A key theme was that attacking and killing women serves to force people out of their lands, to make space, for instance, for gold mining, which is very destructive of the environment. Throughout history, women have been attacked, brutalized because they are the ones who keep the communities together, and the ones who are in the frontline to resist the destruction of their lands, their forests and waters, as they have to reproduce their families. Terrorizing them is one of the most effective

платите, кога синдикатите можеле да понудат само намалување на претходно добиените придобивки. Ова е контекстот во кој Обединетите нации во име на женската еманципација ја презеле задачата целосно да ги интегрираат жените во новата глобализирана светска економија.

И покрај реториката на Обединетите нации, глобализацијата била напад врз жените и чекор кон дополнително обезвредување на репродуктивната работа. Денешните жени се првите жртви на процесот на раселување кој се одвива во многу делови од светот. Раселувањето е предизвикано од нафтени компании, рударски компании што со согласност на локалните влади и локалните шефови ги уништуваат комунистичките режими доминантни во многу региони од светот, и ги бркаат луѓето за да може да им ги крадат ресурсите. Скоро бев на феминистичка конференција за фемицидот во Колумбија, во област каде што имало масовни раселувања на луѓе. Една од главните теми беше таа дека напаѓањето и убивањето жени, каде што нема вооружени конфликти, се користи за бркање на луѓето од нивните земји, правење место за, на пример, копањето злато, што е исто така многу деструктивно за средината. Жените се напаѓани, кон нив се однесуваат брутално затоа што тие се лепилото што ги држи заедно заедниците и се во првите редови на оние што даваат отпор против уништувањето на нивните земји, шуми и води, бидејќи мора да ги репродуцираат своите семејства. Тероризирањето на жените е еден од најефикасните начини да се обезбеди истерување на цели заедници од места каде што живееле стотици години.

Жените денеска се главните бранители на руралните области во светот и главните губитници кога се приватизира или комерцијализира земјата. Затоа сега има војна против жените на меѓународно ниво. Една од мисиите на Светската банка е уништувањето на

ways to ensure the expulsion of entire communities from the places they lived in for hundreds and hundreds of years.

Women are today the main defenders of the rural areas of the world, and the main losers when land is privatized and commercialized. This is why there is now a war against women internationally. One of the missions of the World Bank has been to destroy subsistence agriculture, the argument being that land should be used as collateral for bank loans with which to start some business. The World Bank blames the fact that many women use the land for subsistence as one of the causes of poverty in the world.

In the early 80's, the World Bank was one of the agencies that accused women in the "Third World" of causing poverty by producing too many children. It encouraged population control policies that led to the sterilization of many women in India, Indonesia. Today they accuse them of engaging in backward form of agriculture. In reality, for many people across the world subsistence agriculture has made the difference between life and death in regions that were totally pauperized by international economic policies.

As a result of the commercialization of agriculture, women today are losing access to land. As the land available to communities is shrinking, in communitarian regimes those who control the land (men) are redefining the rules of participation. They are redefining who belongs, who doesn't belong, who has access, who doesn't have access to the land. This process of exclusion helps to explain some of the surges of violence against women taking place in several parts of the world. As I already mentioned, women are often brutalized and murdered because they resist land dispossession, whether by companies or by members of their families and communities. Another factor for the increase of

одржливоста на земјоделството оправдувано со тоа дека земјата треба да се користи како гаранција за банкарските заеми со кои може да се започне некаков бизнис. Светската банка обвинува дека фактот што многу жени ја користат земјата за прехранување е еден од причинителите на сиромаштија во светот.

Во раните `80-ти, Светската банка беше една од агенциите што ги обвинуваше жените во „Третиот свет“ за предизвикување сиромаштија со произведување на премногу деца. Ги поддржуваше политиките за контрола на населението што довеле до стерилизација на многу жени во Индија, Индонезија. Денес ги обвинуваат дека се занимаваат со застарена форма на земјоделство. Реално, за многу луѓе во светот земјоделството за прехранување е основната разлика меѓу живот и смрт во регионите што се целосно осиромашени од меѓународните економски политики.

Како резултат на комерцијализацијата на земјоделството, жените денеска го губат пристапот до земјата. Како што се намалува земјата достапна за заедниците, во комунистичките режими, оние што ја контролираат земјата - мажите, ги предефинираат правилата за учество. Предефинирање кој припаѓа и кој не припаѓа, кој има пристап, а кој нема, до земјата. Овој процес на исклучување помага да се објаснат некои насилнички напади што се случуваат во неколку земји во светот. Како што веќе споменав, кон жените често се однесува брутално и се убиваат затоа што се спротивставуваат на одземањето на земјата, или од компаниите или од членовите на нивните семејства и заедниците. Друг фактор за зголемувањето на насилството кон жените се суперексплоатативните форми на вработување што ги воведуваат за да се справат со економската криза со која се соочени.

Пример за тоа се условите за работа на жените што работат за Apple во Кина. Тие се толку лоши и уг-

violence against women is the super exploitative forms of employment they are now taking in response to the economic crisis they face.

An example are the work conditions of women who construct computers for Apple in China. They are so bad and repressive that women working at Foxconn have often threatened to kill themselves. How women have been impoverished by the globalization of the economy can be seen by the rise of “surrogate motherhood.” Surrogacy is emblematic of the position of women in capitalism. In capitalist society, women have been forced to produce workers for exploitation. We have now reached a new level of exploitation, where women have to sell not only their work in the process of production and reproduction, but have to sell their children as well. I refer to the development of a ‘baby market’ based on adoption and surrogacy. This is emblematic of the type of crisis that women are facing and the struggle they have to make to acquire some income.

Women have also resorted to emigration, also to countries across the ocean, where most of the jobs they get are domestic work or sex work. To be able to support themselves and their families, women have had to work in situations that have jeopardized their security without at the same time providing real economic autonomy and guaranteeing a really safe future. Immigrant domestic workers, for instance, in the countries where they migrate, face a lot of abuse, especially when they are not documented. In sum, women’s entrance into labor force and the commercialization of entire areas of reproductive work have not benefitted women. Surrogacy is a violent process. It is the violence of carrying a child for nine months knowing that at the end you will have to relinquish it.

нетувачки што жените што работат во Foxconn - фирмата што ги произведува, често се закануваат дека ќе се убијат. Колку се жените осиромашени од глобализирањето на економијата може да се виде од зголемената појава на „сурогат-мајчинство“. Сурогат-мајчинството е симбол за положбата на жените во капитализмот. Во капиталистичкото општество жените се тераат да произведуваат работници за експлоатација. Со ова достигнуваме ново на експлоатација каде што жените мора да ја продаваат не само својата работа во процесот на продукција и репродукција, туку мора да ги продаваат и своите деца. Мислам на развојот на „пазарот на бебиња“ чија основа се посвојувањето и сурогат-мајчинството. Ова е симболично за видот на криза со која се соочуваат жените и за борбата за да може да заработат некаков приход.

Жените исто така посегаат и по емиграцијата, дури и во прекуокеанските земји, каде што главно работата што ја добиваат е во сферата на домаќинството или на сексуалната работа. Исто и во овој случај, за да може да се издржуваат себеси и своите семејства, жените мора да работат во ситуации што дополнително ја загрозуваат нивната безбедност, без истовремено да им обезбедуваат вистинска економска автономија и гаранција за безбедна иднина. Работниците-имигранти во домаќинството, на пример, во земјите во кои мигрираат се соочуваат со многу малтретирање, особено кога не се документирани. Сè на сè, влегувањето на жените во работната сила и комерцијализацијата на цели области на репродуктивната работа, не им донесоа придобивки на жените. Сурогат-мајчинството е насилан процес. Тоа е насилство на носење на дете девет месеци знаејќи дека на крај ќе мора да се откажеш од него.

Позитивно е што жените организираат многу форми на отпор. Борбите на жените, според мене, се

On the positive side, women are organizing many forms of resistance. I see the struggles that women are making moving in two directions: the wage, often obtained through migration, and the commons. Migration is certainly a struggle because at each step you have to fight to be able to migrate, and it is a refusal of poverty. It is an attempt to move to places where you will have more possibilities, more power to change your condition. Today, internationally domestic workers are becoming more and more organized. In the United States, for instance, there is a strong movement of domestic workers, mostly migrants, fighting for basic workers' rights. Unfortunately, we don't have yet a women's movement that is capable of turning the struggle of immigrant domestic workers into a broad women's movement against unpaid domestic work as well as paid domestic work. We need to change domestic work itself and place it on a completely new basis. In the United States, women are also at the center of the struggle for an increase of the minimum wage and for better work conditions.

The other direction in which women are moving is what I call the 'construction of the commons.' This can be seen particularly in many countries in Latin America. By 'construction of the commons,' I refer to the situation in which, faced with brutal impoverishment, women are responding by creating more communal, more cooperative forms of reproduction, like the 'popular kitchens', where women and some young men, on a rotating basis, cook every day for hundreds of families, providing food for the youth, or providing childcare and spaces where people can come together and discuss what has to be done. In one community I visited in Buenos Aires, they used the 'theatre of oppressed,' which some have renamed the 'theatre of resistance,' to deal with social issues and do political education. It's a theatre in which everybody participates, everybody can present their ideas and their solution to the problems discussed.

движат во две насоки: платата, до која често доаѓаат со миграција и заедничките простори. Миграцијата е секако борба за плата. Мислам, можеме на миграцијата да гледаме како на некаков вид пораз, затоа што мора да го напуштите домот, семејството, често и децата. Истовремено е и борба затоа што има многу да се учи низ тоа – со секој чекор мора да се борите за да може да мигрирате, а тоа е одбивање на сиромаштијата. Тоа е обид да се преселите на места каде што ќе имате повеќе можности, поголема моќ да ја смените својата положба. Денес, меѓународните работници во домаќинството стануваат сè поорганизирани. Во САД, на пример, има моќни движења на работниците во домаќинството, главно мигранти, кои се борат за основни работнички права. За жал, сè уште немаме женско движење кое ќе може да ја претвори борбата на работниците-имигранти во домаќинството во раширено женско движење против неплатената работа во домаќинството, како и платената работа во домаќинството. Борба насочена кон менување на самата работа во домаќинството и поставување на репродуктивната работа на сосем нова основа. Во САД, жените се исто така во центарот на борбата за зголемување на минималната плата и за подобри работни услови.

Другиот правец во кој се движат жените е таканареченото „создавање на заеднички простори.“ Ова е особено видливо во области на многу земји во Латинска Америка. Под „создавање на заеднички простори“ мислам на ситуација во која, соочени со брутално осиромашување, жените реагираат со креирање на покомунални, покооперативни форми на репродукција, како што се „народните кујни“, каде што жените и некои млади момчиња, ротирајќи, готват секој ден за стотици семејства, обезбедувајќи храна за младите, или чување на децата и организирање простори каде што луѓето може да се соберат и да

These experiments are extremely inspiring because a task for us all is to reconstruct the social fabric and the ties of solidarity which have been destroyed by the process of globalization, by industrial restructuring and by the gentrification of our cities. This is not an easy task, because in order to reorganize our reproductive work in a more cooperative way we need more time and space. These are increasingly diminishing in our communities.

I think that we too have to move between the wage and the commons. We need to fight over wages, because we cannot yet go beyond the monetary economy. Even the Zapatistas, to my knowledge the closest to a self-governing society, have not completely gone outside the monetary relation. They still have to sell their coffee; they still have to get some money because they are not in a position to produce everything they need. The question is how we use the wage struggle in a way that it does not become an instrument of division. The wage is a double edge sword because it can be used to create hierarchy, to hide areas of exploitation. We have to be very careful when we go near the wage. But we can't go completely beyond it. The question is whether we can combine a struggle over waged work with the construction of commons, whether we can use the wage to give power to our commoning efforts.

In the same way that we cannot go beyond wage, we also cannot completely go beyond the state. We still need to struggle over public services because we cannot replace them, not yet at least, and we cannot create more cooperative forms of reproduction unless we reappropriate the wealth that we have produced. Which means that we have inevitably to negotiate with and confront the state.

In this case too, the question is: how do we relate to the state? Do we relate to the state expecting it to organize our life? Or do we relate to the state with power to

разговараат за тоа што било направено. Во една заедница што ја посетив во Буенос Аирес, користат театар, „театар на угнетените“, кој некои го преименуваат во „театар на отпорот“, за да се справат со општествените проблеми и за политичко образование. Тоа е театар во кој учествуваат сите, сите може да ги претстават своите идеи и своите решенија за проблемите што се дискутираат.

Овие експерименти се особено инспиративни затоа што задача за сите нас е реконструирањето на општественото заедништво и на солидарноста кои биле уништени во процесот на глобализација, од индустриското реструктурирање и центрифугацијата на нашите градови. Ова не е едноставна задача, оти за да се реорганизира нашата репродуктивна работа со поголема соработка ни требаат повеќе време и простор. Овие две нешта сè повеќе се намалуваат во нашите заедници.

Сметам дека и ние мора да се движиме помеѓу платата и заедничките простори. Мора да се бориме за плати затоа што не можеме да ја надминеме монетарната економија. Дури и Запатистите, кои според мене се најблизу до самоуправно општество, не го напуштиле целосно монетарниот однос. Сè уште мора да го продаваат своето кафе; мора да земаат пари затоа што не се во положба да произведуваат сè што им треба. Прашањето е како ја користиме борбата за плата на начин кој нема да стане инструмент на поделба. Платата е меч со две острици затоа што може да се користи за создавање хиерархија, да се кријат областите на експлоатација. Мора многу да внимаваме кога е платата во прашање. Но не можеме целосно да ја надминеме. Прашањето е дали може да ја комбинираме борбата за платената работа со создавањето на заеднички простори, дали може да ја користиме платата за да ги засилиме нашите напори за создавање заеднички простори.

force it to give us the kind of resources that we need in order to organize ourselves? Here the Zapatistas are an exception. They have refused any kind of negotiation with the state. But in our situation we have to negotiate and struggle with the state because we do not have land and other resources.

In the United States as well, the desire for more communal forms of life is strong. This is what the Occupy movement has expressed in all its limitations – the need for community building. It expressed the understanding that we cannot confront the type of attack that is coming today towards us unless we create more collective forms of existence, unless we transform our communities into basis of resistance to the increasing commodification of our lives.

I am looking forward to the creation of places in our communities from which we can begin to build new forms of solidarity. These are the initiatives to which we have to dedicate our energy, our political work.

На ист начин како што не можеме да ја надминеме платата, не можеме да ја надминеме ни државата. Сè уште мора да се бориме за јавните услуги затоа што не можеме да ги замениме, барем не сега, и не можеме да создаваме покооперативни форми на репродукција, освен ако не го присвоиме повторно богатството што сме го произвеле. Тоа значи дека неизбежно мора да преговараме со државата и да се соочуваме со неа.

И во овој случај, прашањето е: каков е нашиот однос кон државата? Дали е таков што очекуваме државата да го организира нашиот живот? Или е таков што ѝ пристапуваме со моќ и ја принудуваме да ни ги даде ресурсите што ни се потребни за да се организираме? Тука, Запатистите се исклучок. Тие одбија какви било преговори со државата. Но во нашата ситуација, мора да преговараме и да се бориме со државата затоа што немаме земја и други ресурси.

Во САД исто така е многу силна желбата за наоѓање на покомунални форми на живеење. Затоа движењето „Окјупај“ ја изрази, колку и да е ограничено, потребата за градење заедништво. Тоа движење беше израз на разбирањето дека не може да се соочиме со таков напад каков што ни се заканува, освен ако не создадеме поколективни форми на постоење, освен ако не ги преобликуваме нашите заедници во бази на отпор на сè поголемата комодофикација на нашите животи.

Со радост го очекувам создавањето на места во нашите заедници во кои ќе можеме да градиме нови форми на солидарност. Ова се иницијативите на кои треба да им ги посветиме нашата енергија и политичка работа.